

PRAVĚKÉ A STŘEDOVĚKÉ OSÍDLENÍ NA KATASTRECH OBCÍ PODOLÍ A VELATICE

David Hons

Archeologická minulost obcí Podolí a Velatice je nesmírně bohatá. Každá z obcí se stala eponymní lokalitou pro jednu archeologickou kulturu z mladší a pozdní doby bronzové. Obě nalezneme v jednom z historicky nejdynamičtěji se vyvíjejících regionů, na jejichž území byly objeveny desítky archeologických lokalit. Tento článek si klade za cíl souhrnně představit dosavadní poznatky o vývoji pravěkého a středověkého osídlení na katastrech obou obcí. Jedná se o v pořadí čtvrtý článek věnující se tématu sídelní struktury a navazující na předchozí články, které vyšly ve *Sborníku Muzea Brněnska* v letech 2020–2022 a mapovaly osídlení ve Šlapanicích a Bedřichovicích,¹ poté v Blažovicích, Jiříkovcích, Ponětovicích a Praci,² dále v Kovalovicích, Pozořicích, Sivicích, Tvarožné a Viničných Šumicích³. Jde o další z dílčích výstupů systematického záměru studia pravěkých a raně středověkých sídelních struktur v regionu východně od Brna. Do roku 2022 bylo zaznamenáno více než 100 samostatných lokalit z různých období. Cílem práce bylo (mimo jiné) revidovat jednotlivé starší nálezy, jelikož u řady z nich není známá přesná lokalizace. Na základě těchto dat a zmapování dostatečně reprezentativního území bude možné podrobnější a preciznější studium sídelních strategií a dynamiky vývoje osídlení v jednotlivých historických etapách v dané oblasti. Shromážděná data lze využít jako klíčový teoretický základ pro další formy výzkumu, například nové povrchové prospekce nebo terénní výzkumy. Nedílným aspektem této práce je i sumarizace poznatků pro prezentaci směrem k širší veřejnosti, především s důrazem na obyvatele konkrétních obcí. Správné a co nejintenzivnější informování směrem k občanům je klíčové i při budoucí záchraně potenciálně ohrožených archeologických nálezů a článek má

-
- 1 HONS, David. Pravěké a středověké osídlení na katastrech obcí Šlapanice a Bedřichovice. In: *Sborník Muzea Brněnska 2020*. Brno: Muzeum Brněnska, 2020, s. 85–105.
  - 2 HONS, David. Pravěké, středověké a novověké osídlení na katastrech obcí Blažovice, Jiříkovice, Ponětovice a Prace. In: *Sborník Muzea Brněnska 2021*. Brno: Muzeum Brněnska, 2021, s. 115–136.
  - 3 HONS, David. Pravěké a středověké osídlení na katastrech obcí Kovalovice, Pozořice, Sivice, Tvarožná a Viničné Šumice. In: *Sborník Muzea Brněnska 2022*. Brno: Muzeum Brněnska, s. 83–110.

ukázat pestrost a význam zdejšího regionu pro poznání naší minulosti. Na základě dřívějších prací zmíněných výše byly Muzeem ve Šlapanicích realizovány již desítky akcí představujících tento aspekt naší společné minulosti obyvatelům města. Stejný přístup je možné aplikovat i pro další studované obce.

HISTORIE VÝZKUMU

Obce, které jsou předmětem zájmu článku, nalezneme východně od Brna v místech vyústění důležité komunikační tepny vedoucí ze střední Moravy, tzv. Vyškovské brány. Na severu je zejména velatický katastr vymezen začínajícími svahy Drahanenské vysočiny a směrem na jih a jihovýchod se oblast otevírá do mírně zvlněné krajiny, která je poměrně intenzivně zemědělsky obdělávaná. Osy osídlení tvoří v případě Podolí vodní tok Říčka a Velaticemi protéká Raketnický potok. Nejstarší nálezy z tohoto prostoru zaznamenávám na konci 19. století. V roce 1907 začíná první velký průzkum eponymního pohřebiště podolské kultury v jižní části katastru Podolí, na kterém se podíleli někteří významní amatérští badatelé v čele s Aloisem Procházkou a Josefem Stávkem.⁴ V následujících letech se začínají množit jednotlivé objevy, mnohdy náhodného rázu. Výrazný nárůst archeologických objevů při různých stavbách nebo polních pracích přichází v meziválečném období. Angažuje se zde mimo jiné budoucí ředitel AÚ ČSAV v Brně Josef Poulík. Několik výzkumů proběhlo i ve čtyřicátých letech, ale až po nich dochází k systematictější evidenci jednotlivých výzkumů pod hlavičkou AÚ ČSAV v Brně. Postupně se do výzkumů zapojuje i Moravské zemské muzeum v Brně a od devadesátých let přebírá zásadní úlohu při záchraně archeologických památek ÚAPP Brno, což platí dodnes. Výraznou měrou se na poznání místního archeologického dědictví podílel a podílí Petr Kos, ať už při systematických prospekcích, nebo četných záchranných archeologických výzkumech.

Poznatky o sledované oblasti byly souhrnně zpracovány v monografii Ludvíka Belcrediho a jeho kolegů z roku 1989, která se zaměřuje na archeologické lokality z katastru Brno-venkov, včetně námi sledovaných katastrů.⁵ Od doby vydání však významným způsobem narostl počet nových objevů. Vybrané lokality se staly součástí desítek samostatných článků, souhrnných studií či diplomových prací. Za všechny jmenujme například články Petry Rebrošové et al.,⁶ Petra Kose

a Miroslava Šmída⁷ nebo Petry Kaderkové, Jiřího Kaly a Davida Parmy⁸. Nejnovějším komplexnějším zpracováním vývoje osídlení v okolí Santonu (kat. Tvarožná) je kapitola Petra Kose v knize *Santon. Příroda a historie* z roku 2008.⁹ V ní autor představuje historii Santonu, jeho význam i zasazení do kontextu širšího regionu.

METODY A ZDROJE

Článek vznikl na základě podkladů shromážděných z archivu AÚ AV ČR v Brně (nálezné zprávy a mapky katastrů a tratí). Dalším zdrojem informací byly nálezné zprávy z archivu ÚAPP v Brně a jednotlivé dílčí články či souhrnné publikace uvedené u příslušných lokalit, především z periodika *Přehledy výzkumů* (vydává AÚ AV ČR Brno). Jak již bylo řečeno, článek navazuje jak na informace shromážděné Ludvíkem Belcredim a jeho kolegy,¹⁰ tak na práci Petra Kose¹¹. Chce poskytnout co nejucelenější informace o současném stavu archeologického bádání na daných katastrech. Z výše uvedených zdrojů byly získány přesné koordináty jednotlivých lokalit ve formě S-JTSK (především z vázaných nálezných zpráv AÚ AV ČR Brno a ÚAPP Brno), případně přibližné koordináty založené buď na pláncích v jednotlivých nálezných zprávách, publikacích, či podle pojmenování tratí. Lokality byly podle míry přesnosti polohy rozděleny na kategorie 1–4, kdy 1 = přesná poloha naleziště, 2 = s přesností na několik desítek metrů, 3 = s přesností na střed tratě (potažmo schematického plánu), 4 = známe pouze katastr nálezů. V mapách, které jsou součástí článku, jsou vyznačeny pouze lokality s mírou přesnosti 1–3, poslední skupina s mírou přesnosti 4 je pouze uvedena jako samostatné nálezy pocházející z daného katastru a období. V první části článku jsou shrnuty všechny lokality z daných katastrů. V druhé části je pojednáno o prostorových souvislostech ve vybraných obdobích. Datace k jednotlivým obdobím vychází z Archeobotanické databáze ČR, není-li uvedeno jinak.¹²

7 KOS, Petr a ŠMÍD, Miroslav. Objev kultury nálezkovitých pohárů s doklady metalurgie mědi z Podolí, okr. Brno-venkov. *Pravěk. Nová řada*. Brno: ÚAPP, 2015, roč. 23, s. 57–76.

8 KADERKOVÁ, Petra, KALA, Jiří a PARMA, David. Ohněm a kyjem. Další příklad násilných praktik starší doby bronzové. In: *Hroby, pohřby a lidské pozůstatky na pravěkých a středověkých sídlištích. Živá archeologie. Supplementum 3*. Hradec Králové, 2010, s. 223–233.

9 KOS, Petr. Osídlení Tvaroženského Santonu a jeho okolí od pravěku po raný novověk. In: KOLÁŘOVÁ, Draga, ed. *Santon. Příroda a historie*. Tvarožná: Onufrius, 2008, s. 40–61.

10 BELCREDI a kol., pozn. 5.

11 KOS, pozn. 9.

12 DRESLEROVÁ, Dagmar. CZAD – *Archeobotanical database of Czech Republic* [online]. [cit. 1. 5. 2023]. Dostupné z: <https://web.arup.cas.cz/czad/dating.php?l=cz>.

1. PALEOLIT

(PRO MORAVU CCA 780 000–8 000 PŘ. N. L.)¹³

Mapa č. 1

Sídliště/stanice

- Podolí-Nad Výhonem (lok. 1), aurignacien se stopami bohuniciénu, ohniště a malá kolekce střepeů¹⁴
- Velatice-Velatické Vrchy (lok. 2), aurignacien, menší kolekce štípaných nástrojů¹⁵
- Podolí-Nad Paloukem (lok. 3), starý paleolit, drobná kolekce kamenných artefaktů¹⁶

Mapa č. 1 – Paleolit (D. Hons)

● – paleolit, ○ – starý paleolit, ■ – aurignacien (se stopami bohuniciénu), □ – aurignacien

13 OLIVA, Martin. *Encyklopedie paleolitu a mezolitu českých zemí*. Brno: Moravské zemské muzeum, 2016.

14 ŠKRDLA, Petr a kol. Podolí (k. ú. Podolí u Brna, okr. Brno-venkov). *Přehled výzkumů 54-1*. Brno: AÚ AV ČR Brno, 2013, s. 129.

15 KUČA, Martin a ŠKRDLA, Petr. Velatice (okr. Brno-venkov). *Přehled výzkumů 48*. Brno: AÚ AV ČR Brno, 2007, str. 334.

16 BELCREDI a kol., pozn. 5, s. 22.

- Podolí-Podolí III, Pod Žurání (lok. 4), paleolit, drobná kolekce štípaných artefaktů¹⁷
- Velatice-Podsedičky (lok. 5), paleolit, povrchový sběr¹⁸
- Velatice-Velatice II, Velikonoce (lok. 6), paleolit, povrchový sběr¹⁹

2. NEOLIT

(5 600–4 500 PŘ. N. L.)

Mapa č. 2

2.1. KULTURA S LINEÁRNÍ KERAMIKOU

Sídliště

- Podolí-Podolí I (lok. 1), zkoumáno několik objektů s menším množstvím keramiky²⁰
- Podolí-Na Paloucích (lok. 2), jeden sídlištní objekt s ohništěm²¹
- Podolí-Nová Hora (lok. 3), povrchový sběr, malá kolekce keramiky²²
- Podolí-ul. Dědina č. p. 113 (lok. 4), prozkoumán jeden sídlištní objekt²³
- Velatice-Široký, Padělky (lok. 5). Rozsáhlé sídliště, jež bylo v průběhu posledních 100 let soustavně objevováno a zkoumáno během řady záchranných výzkumů. Nalezeme zde několik stovek objektů, 11 půdorysů dlouhých domů a zbytek ohrazení lokality.²⁴

2.2. KULTURA S VYPÍCHANOU KERAMIKOU

Sídliště

- Podolí-Pololány (lok. 6), povrchovým sběrem získáno několik střepeů²⁵

17 OLIVA, Martin. Revize paleolitických lokalit z východního okolí Brna. *Přehled výzkumů 1984*. Brno: AÚ ČSAV Brno, 1987, s. 17.

18 Ibid., s. 17.

19 Ibid.

20 VITULA, Petr. Vyškov (okr. Brno-venkov). *Přehled výzkumů 1993-1994*. Brno: AÚ AV ČR Brno, 1997 s. 272-274.

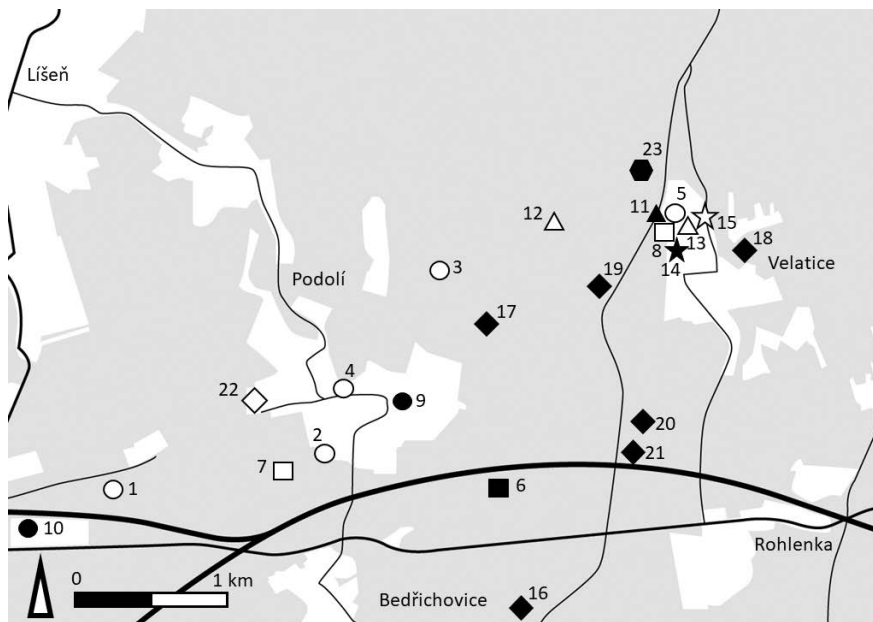
21 BELCREDI a kol., pozn. 5, s. 49.

22 KOS, Petr. Neue Funde aus der Umgebung von Horákov, Podolí und Velatice (Bez. Brno-venkov). *Přehled výzkumů 1986*. Brno: AÚ ČSAV Brno, 1989, s. 108-109.

23 PARMA, David. Podolí (okr. Brno-venkov). *Přehled výzkumů 47*. Brno: AÚ AV ČR Brno, 2006, s. 111.

24 REBROŠOVÁ a kol., pozn. 6; KOS, Petr. Velatice (okr. Brno-venkov). *Přehled výzkumů 55-1*. Brno: AÚ AV ČR Brno, 2014, s. 176, 215.

25 BELCREDI a kol., pozn. 5, s. 49.

Mapa č. 2 - Neolit, eneolit (D. Hons)

● - neolit/eneolit, ○ - kultura s lineární keramikou, ■ - kultura s vypíchanou keramikou,
 □ - kultura s moravskou malovanou keramikou, ▲ - jordanovská kultura,
 △ - kultura nálevkovitých pohárů, ★ - bádenská kultura, ☆ - jevišovická kultura,
 ◆ - kultura se šňůrovou keramikou, ◇ - kultura se zvoncovitými poháry

2.3. KULTURA S MALOVANOU KERAMIKOU (LENGYELSKÁ)

Sídliště

- Podolí-Nad Paloukem (lok. 7). Jeden z pěti objektů patří spolehlivě lengyelské kultuře.²⁶
- Velatice-Nad Vážanama, Prostřední Velikonoce, Široký (lok. 8). Tři objekty a dvě píčky nalezené na třech polohách tvoří pravděpodobně jedno sídliště, jelikož jsou od sebe vzdáleny jen 250 m.²⁷

26 KOS, Petr. Podolí (okr. Brno-venkov). *Přehled výzkumů 42 (2000)*. Brno: AÚ AV ČR Brno, 2001, s. 139, 168-169, 240.

27 KOS, Petr. Velatice (okr. Brno-venkov). *Přehled výzkumů 1997-1998*. Brno: AÚ AV ČR Brno, 1999, s. 203; ÚAPP Brno, NZ č. j. 184/06, NZ č. j. 315/01.

Soliterní a nelokalizované nálezy

Z katastru obce Podolí pochází kamenná broušená sekerka – bez udání místa nálezu,²⁸ obdobná sekerka byla nalezena na pozemku domu č. p. 6. (lok. 9).²⁹

3. ENEOLIT

(4 500–2 200 PŘ. N. L.)

Mapa č. 2

- Podolí-Příčný (lok. 10), dvě sídlištní jámy řazené pouze rámcově do neolitu/eneolitu³⁰

3.1. JORDANOVSKÁ KULTURA

Sídliště

- Velatice-Široký (lok. 11), objeveny dva objekty s typickou keramikou³¹

3.2. KULTURA NÁLEVKOVITÝCH POHÁRŮ

Sídliště

- Podolí-V Hlavách (lok. 12), objeven jeden objekt řazený do mladší fáze baalberského stupně dané kultury. Velmi cenný je nález dokladů metalurgie v podobě kapky kovu a dyzny na vhánění vzduchu do výhně.³²
- Velatice-Široký, Padělky, Zahrádky (lok. 13), čtyři objekty nalezené během různých fází výzkumů při výstavbě rodinných domků. Datujeme je do starší baalberské fáze dané kultury.³³

28 AÚ ČSAV Brno, NZ č. j. 701/55.

29 MEDUNOVÁ, Anna. Nález kamenné sekery z Podolí (o. Brno-venkov). *Přehled výzkumů 1964*. Brno: AÚ ČSAV Brno, 1965, s. 27.

30 PARMA, David. Podolí (k. ú. Podolí u Brna, okr. Brno-venkov). *Přehled výzkumů 48*. Brno: AÚ AV ČR Brno, 2007, s. 383.

31 ÚAPP Brno, NZ č. j. 184/06.

32 KOS, Petr a ŠMÍD, Miroslav. pozn. 7, s. 71-72.

33 KOS, Petr a ŠMÍD, Miroslav. Ein Objekt der Trichterbecherkultur aus Velatice (Bez. Brno-venkov). *Přehled výzkumů 1989*. Brno: AÚ AV ČR Brno, 1993, s. 30-31; KOS, Petr. Velatice (okr. Brno-venkov). *Přehled výzkumů 49*. Brno: AÚ AV ČR Brno, 2008, s. 292, 303-304, 325, 452-453; ÚAPP Brno, NZ č. j. 184/06.

3.3. BÁDENSKÁ KULTURA

Sídliště

- Velatice-Široký (lok. 14), jeden sídlištní objekt³⁴

3.4. JEVIŠOVICKÁ KULTURA

Sídliště

- Velatice-Široký (lok. 15). V hliníku lengyelské kultury byly identifikovány střepy jevišovické kultury pocházející pravděpodobně z kulturní vrstvy. Můžeme tedy předpokládat osídlení polohy i v mladém eneolitu.³⁵

3.5. KULTURA SE ŠŇŮROVOU KERAMIKOU

Pohřebiště

- Podolí-Žuráň (lok. 16), jedna pohřební mohyla³⁶
- Podolí-Čtvrť (lok. 17). Jeden pohřeb, u něhož nelze vyloučit, že byl součástí většího pohřebiště.³⁷
- Velatice-Velatice II, Netroufalky (lok. 18), jeden hrob se sekeromlatem³⁸
- Velatice-Velatice I, V Hlavách (lok. 19), jeden hrob³⁹
- Velatice-Velatice III, Přední Půllány (lok. 20), jeden hrob⁴⁰
- Velatice-Velatice IV, Zadní Půllány (lok. 21), jeden hrob⁴¹

34 ÚAPP Brno, NZ č. j. 184/06.

35 Ibid.

36 BELCREDI a kol., pozn. 5, s. 72.

37 KOS, Petr. Podolí (okr. Brno-venkov). *Přehled výzkumů 53-1*. Brno: AÚ AV ČR Brno, 2012, s. 152, 170–171.

38 AÚ AV ČR Brno, NZ č. j. 2308/17.

39 AÚ ČSAV Brno, NZ č. j. 2895/52.

40 AÚ AV ČR Brno, NZ č. j. 2308/17.

41 Ibid.

3.6. KULTURA ZVONCOVITÝCH POHÁRŮ

Pohřebiště

- Podolí-Nad cihelnou (lok. 22). Tři žárové hroby, které mohou být součástí větší nekropole pod místní zástavbou.⁴²

Soliterní a nelokalizované nálezy

Při povrchovém průzkumu trati Padělky (lok. 23) se v severozápadní části obce podařilo P. Kosovi nalézt zlomek šálku kultury Retz-Bajč z počátku eneolitu.⁴³ V neznámé poloze na katastru Velatic prokopal A. Dvořáček jeden objekt bádenské kultury.⁴⁴ Z téhož katastru pochází i nelokalizovaný sekeromlat kultury se šňůrovou keramikou a jeden prozkoumaný hrob kultury se zvoncovitými poháry, z něhož se zachovaly dvě keramické nádoby.⁴⁵

4. DOBA BRONZOVÁ

(2 300/2 200–800 PŘ. N. L.)

Mapa č. 3

4.1. STARŠÍ DOBA BRONZOVÁ (2 300/2 000–1 750/1 700 PŘ. N. L.)

4.1.1. ÚNĚTICKÁ KULTURA

Sídliště

- Podolí-Nad Paloukem (lok. 1). Byla prozkoumána jedna sídlištní jáma s lidským pohřbem, o sídlišti jižně od hřbitova se zmiňuje i J. Pouлік.⁴⁶
- Podolí-Malá Pole (lok. 2), prozkoumán jeden sídlištní objekt⁴⁷
- Podolí-Příčný (lok. 3), v průběhu řady výzkumů prozkoumáno několik set sídlištních objektů včetně přidruženého pohřebiště (viz níže)⁴⁸

42 KOS, Petr. Podolí (k.ú. Podolí u Brna, okr. Brno-venkov). *Přehled výzkumů 58-1*. Brno: AÚ AV ČR Brno, 2017, s. 196.

43 BELCREDI a kol., pozn. 5, s. 76.

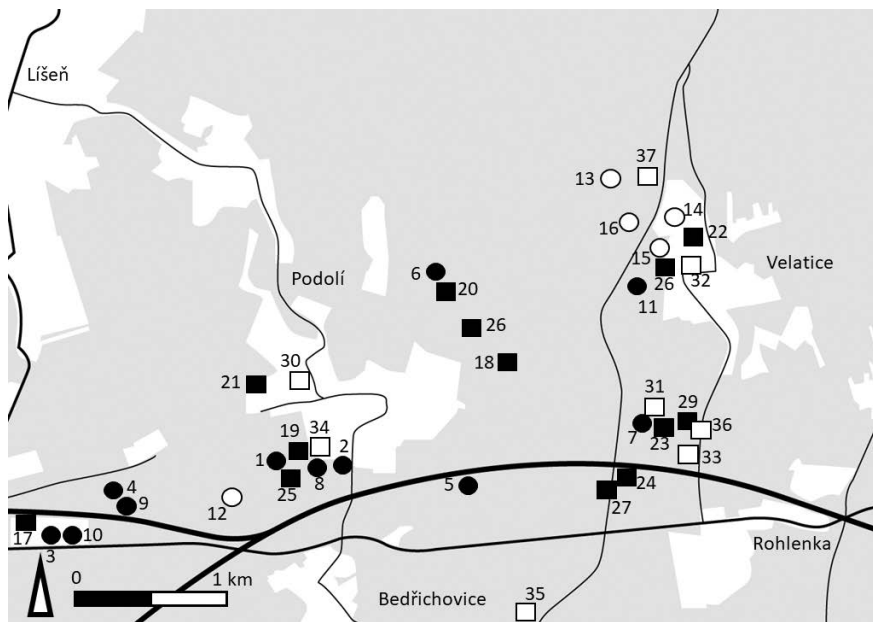
44 Ibid.

45 Ibid.

46 KOS, pozn. 26.; AÚ ČSAV Brno, NZ č. j. 1906/69.

47 ÚAPP Brno, NZ č. j. 86/04.

48 Např. KALA, Jiří a PARMA, David. Podolí (okr. Brno-venkov). *Přehled výzkumů 52-1*. Brno: AÚ AV ČR Brno, 2011, s. 195–196; PARMA, David. Podolí (k.ú. Podolí u Brna, okr. Brno-venkov). *Přehled výzkumů 63-1*. Brno: AÚ AV ČR Brno, 2022, s. 173.

Mapa č. 3 – Doba bronzová (D. Hons)

● – únětická kultura, ○ – mohylová kultura, ■ – velatická kultura, □ – podolská kultura

- Podolí-Podolí I (lok. 4). Jen 200 metrů od polohy Příčný, teoreticky mohou souviset, bylo nalezeno několik sídlištních jam, v jedné umístěný pohřeb s kamenným obložím.⁴⁹
- Podolí-Pololány (lok. 5), v úvozové cestě rozkopána jedna sídlištní jáma⁵⁰
- Podolí-Nová Hora (lok. 6), povrchoým sběrem získána malá kolekce keramiky⁵¹
- Velatice-Vinohrádky (lok. 7), objeveny dvě sídlištní jámy s nevýrazným materiálem⁵²

Pohřebiště

- Podolí-Nad Paloukem/Malá Pole (lok. 8), dohromady nalezeny čtyři hroby v letech 1907 a 1936⁵³

49 VITULA, pozn. 20.

50 BELCREDI a kol., pozn. 5, s. 104.

51 KOS, pozn. 22.

52 KOS, pozn. 27.

53 BELCREDI a kol., pozn. 5, s. 104.

- Podolí-U Kandie (lok. 9). Nalezeny čtyři hroby předklasické fáze v těsném sousedství polohy Příčný (lok. 10), je otázka, zda spolu mohou souviset.⁵⁴
- Podolí-Příčný (lok. 10). Zkoumáno celkem 48 hrobů únětické kultury, náleží k příslušnému sídlišti, viz výše.⁵⁵
- Velatice-Prostřední Velikonoce (lok. 11), prozkoumány tři kostrové hroby⁵⁶

Solitérní a nelokalizované nálezy

V katastru obce Velatice evidujeme nález bronzové jehlice zřejmě z rozrušeného hrobu, nevíme však, kde byl nalezen.⁵⁷ Z polohy Zahrádky (také Široký) na severním okraji obce mají údajně pocházet únětické střepy ze sídliště,⁵⁸ jelikož ale byla poloha v následujících letech součástí řady archeologických výzkumů, je zajímavé, že nebyly nalezeny žádné další stopy po únětickém osídlení.

4.2. STŘEDNÍ DOBA BRONZOVÁ (1 600 – 1 300 PŘ. N. L.)

4.2.1. STŘEDODUNAJSKÁ MOHYLOVÁ KULTURA

Sídliště

- Podolí-Želov (lok. 12), prozkoumán jeden sídlištní objekt s keramikou⁵⁹
- Podolí-V Hlavách (lok. 13). Byl prozkoumán jeden objekt s ohništěm a mazanice-mi, na nichž je údajně dochován bílý nátěr.⁶⁰
- Velatice-Široký (lok. 14), ve dvou etapách prozkoumáno několik objektů se zajímavými fragmenty mazanice⁶¹

Pohřebiště

- Velatice-Prostřední Velikonoce (lok. 15), dohromady v předválečném období prozkoumáno šest hrobů⁶²
- Velatice-Úzké (lok. 16), v roce 1934 prozkoumány dva hroby⁶³

54 STLOUKAL, Milan. Nové nálezy únětických koster z Moravy. *Archeologické rozhledy*. Praha: Státní archeologický ústav, 1968, roč. XX, s. 238–244.

55 KALA, Jiří a PARMA, David. Podolí u Brna (okr. Brno-venkov). *Přehled výzkumů 54-1*. Brno: AÚ AV ČR Brno, 2013, s. 186–187.

56 BELCREDI a kol., pozn. 5, s. 111.

57 AÚ ČSAV Brno, NZ č. j. 1194/51.

58 BELCREDI a kol., pozn. 5, s. 111.

59 Ibid., s. 104.

60 Ibid.

61 KOS, Petr. Velatice (okr. Brno-venkov). *Přehled výzkumů 51*. Brno: Archeologický ústav AV ČR Brno, 2010, s. 325, 361.

62 BELCREDI a kol., pozn. 5, s. 111.

63 Ibid.

Soliterní a nelokalizované nálezy

Z katastru Velatic rovněž pocházejí bronzové a keramické nálezy, neznáme však lokalitu, z níž pocházejí.⁶⁴

4.3. MLADŠÍ DOBA BRONZOVÁ (1 300/1 350 – 1 000 PŘ. N. L.)

4.3.1. VELATICKÁ KULTURA

Sídliště

- Podolí-Příčný (lok. 17), jeden objekt z přelomu střední a mladší doby bronzové⁶⁵
- Podolí-Hruška (lok. 18), dvě sídlištní jámy, kulturní vrstva a bronzové dláto⁶⁶
- Podolí-Podolí III, Nad Paloukem (lok. 19), prozkoumáno několik sídlištních objektů, blízko eponymního pohřebiště⁶⁷
- Podolí-Nová Hora (lok. 20), povrchovým sběrem získána malá kolekce materiálu⁶⁸
- Podolí-Výhon (lok. 21), prozkoumán jeden sídlištní objekt⁶⁹
- Velatice-Široký, Padělky (lok. 22), během několika sezon prozkoumána asi desítky objektů s keramickými nálezy a většími kusy mazanic⁷⁰
- Velatice-Vinohrádky (lok. 23), prozkoumán jeden sídlištní objekt⁷¹
- Velatice-Zadní Lány (lok. 24). Prozkoumáno několik sídlištních jam, které zřejmě pokračují až na sousední katastr obce Podolí.⁷²

Pohřebiště

- Podolí-Palouk, Želov (lok. 25). Objeveny dva velatické hroby blízko sebe, leží v rámci eponymního podolského pohřebiště.⁷³
- Podolí-Čtvrtě (lok. 26). Objeveny tři hroby, které jsou svými parametry připodobňovány eponymní mohyle u Maxlůvky.⁷⁴

64 AÚ ČSAV Brno, NZ č. j. 2801/56.

65 KOS, pozn. 26.

66 KOS, Petr. Podolí (okr. Brno-venkov). *Přehled výzkumů 47*. Brno: AÚ AV ČR Brno, 2006, s. 148, 167.

67 VITULA, pozn. 20.

68 KOS, pozn. 22.

69 MLEJNEK, Ondřej. Podolí (k. ú. Podolí u Brna, okr. Brno-venkov). *Přehled výzkumů 57-1*. Brno: AÚ AV ČR Brno, 2016, s. 225.

70 Např. KOS, pozn. 33; TÝŽ, pozn. 24.

71 VITULA, pozn. 20.

72 BELCREDI a kol., pozn. 5, s. 112.

73 Ibid., s. 104.

74 PARMA, David a kol. Pohřebiště v Podolí u Brna a fenomén žárových hrobů mladší doby bronzové s rozměrnými jámami na Moravě. *Archeologické rozhledy*. Praha: AÚ AV ČR, 2016, roč. LXVIII, s. 291–332.

- Velatice-Velikonoce (lok. 27), jeden dětský hrob⁷⁵
- Velatice-Zadní Půllány (lok. 28). Jeden hrob velatický, druhý obecně spadá do období popelnicových polí.⁷⁶
- Velatice-Domovní Vinohrady (lok. 29), prozkoumaný jeden velatický hrob⁷⁷

Soliterní a nelokalizované nálezy

Z katastru obce Podolí pochází fragment solitérního srpku z mladší doby bronzové z polohy Stará Hora. Z katastru Velatic pochází nelokalizovaná keramika, máme záznam o průzkumu sídlištní jámy, neznáme však její polohu.⁷⁸

4.4. POZDNÍ DOBA BRONZOVÁ (1 000 – 800 PŘ. N. L.)

4.4.1. PODOLSKÁ KULTURA

Sídliště

- Podolí-ul. Výhon (lok. 30), jeden sídlištní objekt a sídlištní vrstva⁷⁹
- Velatice-Vinohrádky (lok. 31), prozkoumán jeden sídlištní objekt⁸⁰
- Velatice-Široký, Padělky (lok. 32). Prozkoumáno několik desítek objektů, byly zachyceny půdorysy dvou domů, které eventuálně mohly zaniknout požárem.⁸¹
- Velatice-Prostřední Půllány (lok. 33), prozkoumáno několik objektů⁸²

Pohřebiště

- Podolí-Malá Pole, Palouk (lok. 34), eponymní nekropole podolské kultury. Celkově je zde zachyceno 148 hrobů a odhaduje se, že jde o čtvrtinu celkové velikosti pohřebiště. První objevy pocházejí již z osmdesátých let 19. století, hlavní část výzkumů zde probíhala od roku 1907.⁸³
- Podolí-Žuráň (lok. 35). Pod mohylou z doby stěhování národů se nacházela mohyla z pozdní doby bronzové.⁸⁴

75 AÚ ČSAV Brno, NZ č. j. 796/52.

76 BELCREDI a kol., pozn. 5, s. 112.

77 Ibid.

78 AÚ ČSAV Brno, NZ č. j. 796/52.

79 PARMA, David. Podolí (k. ú. Podolí u Brna, okr. Brno-venkov). *Přehled výzkumů 60-1*. Brno: AÚ AV ČR Brno, 2016, s. 227.

80 VITULA, pozn. 20.

81 ÚAPP Brno, NZ č. j. 184/06; KOS, Petr. Velatice (okr. Brno-venkov). *Přehled výzkumů 54-1*. Brno: AÚ AV ČR Brno, 2013, s. 161–162, 194.

82 BELCREDI a kol., pozn. 5, s. 112.

83 Ibid., s. 104.

84 AÚ AV ČR Brno, NZ č. j. 547/98.

- Velatice-Domovní Vinohrady (lok. 36). Byly prozkoumány tři hroby, první z nich měl kolem sebe kamenný věnec.⁸⁵
- Velatice-Padělky (lok. 37), prozkoumán jeden podolský hrob⁸⁶

5. DOBA HALŠTATSKÁ (800–450 PŘ. N. L.)

Mapa č. 4

5.1. HORÁKOVSKÁ KULTURA

Sídliště

- Podolí-Nová Hora (lok. 1), povrchovým sběrem zjištěno halštatské sídliště⁸⁷
- Velatice-Prostřední půllány (lok. 2), při průzkumu zdokumentovány dva objekty a železářská pec⁸⁸
- Velatice-Široký (lok. 3). Během výzkumů zde byly prozkoumány dvě chaty, datované do stupňů HC 1–HD 2, a další keramické i bronzové artefakty.⁸⁹

Pohřebiště

- Podolí-Palouk (lok. 4). Na eponymním pohřebišti podolské kultury patří nejméně šest hrobů horákovské kultury.⁹⁰
- Podolí-Nová Hora, Čtvrtě (lok. 5), při orbě narušen jeden horákovský hrob s kamenným obložením a bohatým keramickým inventářem⁹¹
- Velatice-Padělky (lok. 6), pohřebiště s neupřesněným počtem hrobů⁹²
- Velatice-Hrubé Velikonoce, Úzké (lok. 7), menší horákovské pohřebiště s jedním kostrovým a jedním žárovým hrobem⁹³
- Velatice-Vrchní Velikonoce, Podsečky (lok. 8), prozkoumána jedna mohyla se žárovým pohřbem⁹⁴

85 AÚ ČASV Brno, NZ č. j. 1357/59.

86 AÚ ČASV Brno, NZ č. j. 2810/59.

87 KOS, pozn. 22.

88 BELCREDI a kol., pozn. 5, s. 137–138.

89 KOS, pozn. 33.

90 BELCREDI a kol., pozn. 5, s. 135.

91 Ibid., s. 135–136.

92 AÚ ČASV Brno, NZ č. j. 168/46, NZ č. j. 389/46.

93 BELCREDI a kol., pozn. 5, s. 137.

94 Ibid.

Solitérní a nelokalizované nálezy

V roce 1954 K. Ludikovský prozkoumal jednu horákovskou mohylu, není však možné ji lokalizovat.⁹⁵

6. DOBA LATÉNSKÁ (450–9/6 PŘ. N. L.)

Mapa č. 4

Sídliště

- Velatice-Široký (lok. 9), při povrchovém sběru severně od Velatic nalezeno několik střepů⁹⁶

Pohřebiště

- Podolí-Palouky (lok. 10), během výzkumu podolské nekropole nalezený jeden hrob s železnou sponou⁹⁷

Solitérní a nelokalizované nálezy

Z katastru obce Podolí pochází jedna železná spona.⁹⁸ Z neznámé polohy z katastru Velatic pochází malá kolekce laténských střepů.⁹⁹

7. DOBA ŘÍMSKÁ (9/6. PŘ. N. L.–380 N. L.)

Mapa č. 4

Sídliště

- Podolí-Příčný (lok. 11). Během dvou sezon zde byl objeven velký hliník, sídlištní objekt a chata datované do mladší až pozdní fáze doby římské.¹⁰⁰
- Podolí-Hruška (lok. 12), prozkoumáno šest sídlištních jam a jedna chata. Nalezeny byly mimo jiné železná spona, kostěné nástroje, jiříkovická keramika, která lokálně situuje do závěrečné fáze mladší doby římské.¹⁰¹

95 AÚ ČASV Brno, NZ č. j. 4370/59.

96 KOS, pozn. 22.

97 BELCREDI a kol., pozn. 5, s. 151.

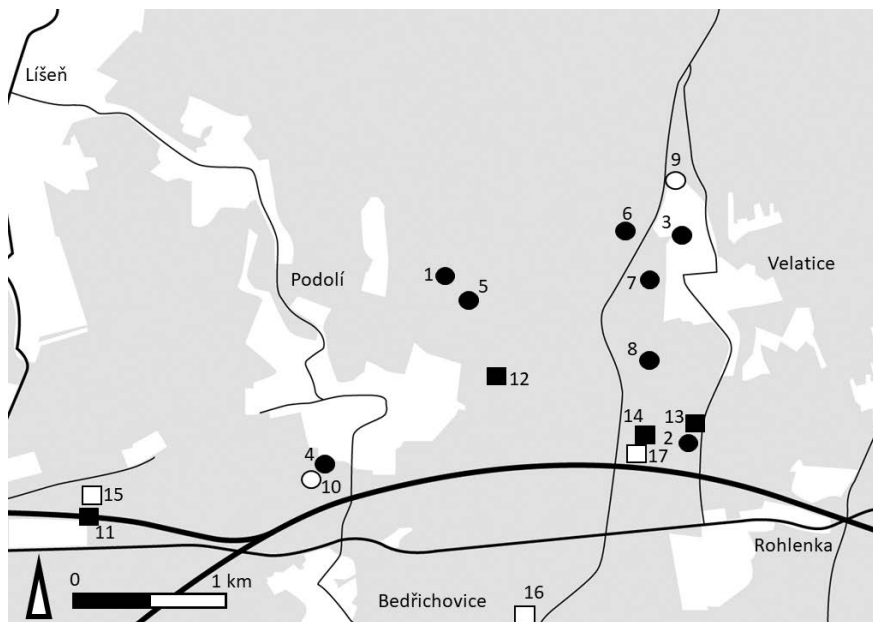
98 AÚ ČASV Brno, NZ č. j. 401/46.

99 AÚ ČASV Brno, NZ č. j. 353/45.

100 PARMA, David. Podolí (k. ú. Podolí u Brna, okr. Brno-venkov). *Přehled výzkumů 61-1*. Brno: AÚ AV ČR Brno, 2020, s. 210.

101 KOS, pozn. 66.

Mapa č. 4 – Doba halštatská, laténská, římská a doba stěhování národů (D. Hons)

● – doba halštatská, ○ – doba laténská, ■ – doba římská, □ – doba stěhování národů

- Velatice-Podseky (lok. 13), při průzkumu nalezeno několik objektů z mladší doby římské¹⁰²

Pohřebiště

- Velatice-Zadní Půllány (lok. 14). Germánské pohřebiště, na kterém bylo postupně zkoumáno nejméně 48 hrobů, převážně žárových.¹⁰³

Soliterní a nelokalizované nálezy

Z katastru Podolí pochází údajně denár Antonina Pia.¹⁰⁴

¹⁰² BELCREDI a kol., pozn. 5, s. 162.

¹⁰³ Ibid.

¹⁰⁴ Ibid., s. 160.

8. DOBA STĚHOVÁNÍ NÁRODŮ (380–568 N. L.)

Mapa č. 4

Sídliště

- Podolí-Příčný, Podolí I (lok. 15), prozkoumán jeden sídlištní objekt¹⁰⁵

Pohřebiště

- Podolí-Žuráň (lok. 16). Znamá mohyla tvoří dnešní návrší polohy Žuráň s dvěma pohřby význačných příslušníků vysoké germánské společenské vrstvy.¹⁰⁶
- Velatice-Zadní Půllány (lok. 17), postupně prozkoumáno 40 kostrových hrobů s bohatou výbavou kovových artefaktů, jantarových předmětů nebo kostěných hřebenů¹⁰⁷

9. RANÝ STŘEDOVĚK (568–1 200/1 230 N. L.)

Mapa č. 5

Sídliště

- Velatice-Podseky (lok. 1), povrchovým sběrem narušeno několik objektů ze starohradištního období a prokopána jedna jáma bratry Ondráčkovými¹⁰⁸
- Podolí-Želov (lok. 2), narušena jedna jáma s nádobou pražského typu¹⁰⁹
- Velatice-Široký (lok. 3), jeden objekt se starohradištním keramickým materiálem¹¹⁰
- Velatice-Široký, Padělky (lok. 4), prozkoumána jedna obdélná polozemnice ze středohradištního období, další polozemnice a několik jam z přelomu středohradištního a mladohradištního období¹¹¹
- Podolí-Podolí IV (lok. 5), zachyceny tři sídlištní objekty z 11. století¹¹²
- Podolí-Malá pole (lok. 6). Prozkoumány tři objekty, jeden se podařilo datovat do 11. století.¹¹³

¹⁰⁵ VITULA, pozn. 20.

¹⁰⁶ BELCREDI a kol., pozn. 5, s. 165.

¹⁰⁷ Ibid., s. 166.

¹⁰⁸ Ibid., s. 178.

¹⁰⁹ Ibid., s. 176.

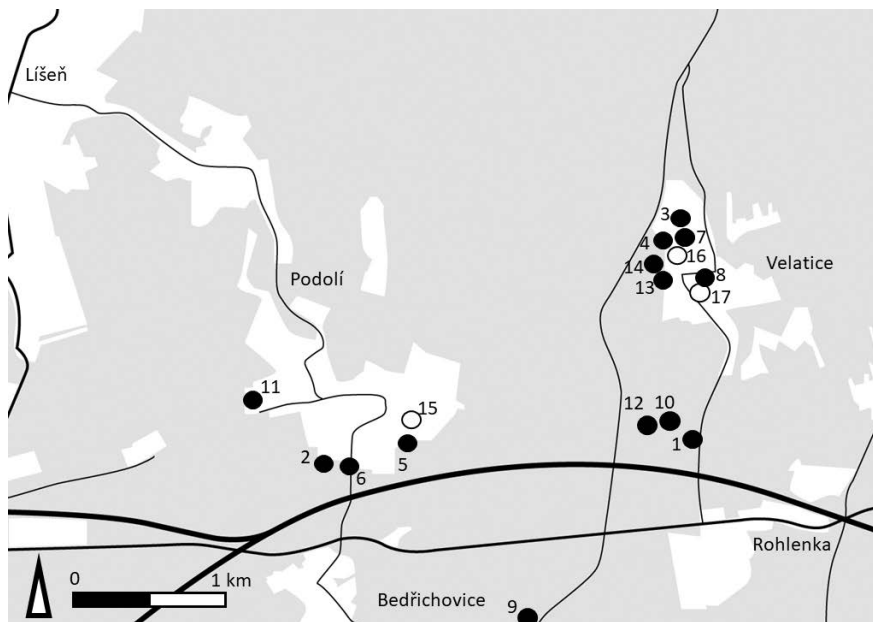
¹¹⁰ KOS, pozn. 27.

¹¹¹ RAKOVSKÝ, Ivo a ŠMÍD, Miroslav. Slovánská chata z Velatic (okr. Brno-venkov).

Přehled výzkumů 1990. Brno: AÚ AV ČR Brno, 1993, s. 92–93; PARMA, David. Velatice (okr. Brno-venkov). *Přehled výzkumů 50.* Brno: AÚ AV ČR Brno, 2009, s. 302, 445.

¹¹² VITULA, pozn. 20.

¹¹³ KOS, Petr. Podolí (okr. Brno-venkov). *Přehled výzkumů 46.* Brno: AÚ AV ČR Brno, 2005, s. 312

Mapa č. 5 – Raný a vrcholný středověk (D. Hons)

● – raný středověk, ○ – vrcholný středověk

- Velatice-Široký, Padělky (lok. 7). Nalezena přibližně desítkou objektů datovaná do 11. století, podařilo se prozkoumat i příkop nebo formu ohrazení, která by mohla souviset snad již s dřívější osadou. Nejstarší stopy osídlení jsou zde již ze 7.–8. století.¹¹⁴
- Velatice, dům č. p. 96 (lok. 8), při průzkumu zkoumán jeden objekt z 11. století¹¹⁵

Pohřebiště

- Podolí-Žuráň (lok. 9), do pláště mohyly zapuštěný pravděpodobně jeden žárový hrob¹¹⁶
- Velatice-Domovní Vinohrady (lok. 10), v roce 1956 nalezen jeden žárový hrob, podle inventáře starohradištní¹¹⁷

114 KOS, Petr. Velatice (okr. Brno-venkov). *Přehled výzkumů 54-2*. Brno: AÚ AV ČR Brno, 2005, s. 286.

115 ÚAPP Brno, NZ č. j. 729/19.

116 BELCREDI a kol., pozn. 5, s. 176.

117 Ibid., s. 179.

- Podolí-Nad Cihelnou (lok. 11). Při výzkumu se podařilo zachytit čtyři středohradištní hroby.¹¹⁸
- Velatice-Zadní/Přední Půllány (lok. 12). Při několika výzkumech ve třicátých letech 20. století zde bylo zachyceno nejméně 33 středohradištních hrobů.¹¹⁹
- Velatice-Prostřední Velikonoce (lok. 13), prozkoumáno pět středohradištních hrobů¹²⁰
- Velatice-Zadní Velikonoce (lok. 14), mladohradištní pohřebiště, dobře prozkoumán jeden hrob, o dalších zmínky¹²¹

Solitérní a nelokalizované nálezy

Z katastru Velatic pochází půldenár Boleslava II. (967–999).¹²²

10. VRCHOLNÝ STŘEDOVĚK

(1 230–1 526 N. L.)

Mapa č. 5

Sídliště

- Podolí-Za farou č. p. 286 (lok. 15), prozkoumána jedna sídlištní jáma z 13. století¹²³
- Velatice-Široký (lok. 16), prozkoumáno šest objektů a reliktů středověkých úvozových cest¹²⁴
- Velatice, dům č. p. 96 (lok. 17), základ hospodářské budovy spadající do 14.–15. století¹²⁵

VÝVOJ STRUKTURY OSÍDLENÍ

Následující část článku zasazuje informace uvedené na předchozích stranách do širších souvislostí. Za nejstarší doklad přítomnosti člověka v dané oblasti můžeme považovat nález nepočtené štípané industrie z polohy Nad Paloukem (mapa 1, lok. 3) datovaný snad již do starého paleolitu. Jistější doklady osídlení pocházejí

118 KOS, Petr. Podolí (k. ú. Podolí u Brna, okr. Brno-venkov). *Přehled výzkumů 58-2*. Brno: AÚ AV ČR Brno, 2017, s. 243.

119 BELCREDI a kol., pozn. 5, s. 178.

120 BERKOVEC, Tomáš a WIESNEROVÁ, Petra. Středohradištní pohřebiště ve Velaticích, okr. Brno-venkov. *Pravěk. Nová řada*. 12/2002. Brno: ÚAPP, 2003, s. 319–343.

121 BELCREDI a kol., pozn. 5, s. 179.

122 Ibid.

123 PARMA, pozn. 30, s. 503.

124 KOS, pozn. 33.

125 ÚAPP Brno, NZ č. j. 729/19.

z mladého paleolitu, konkrétně aurignacienu. Ten byl doložen povrchovými sběry na lokalitách Velatické vrchy (mapa 1, lok. 2) a Nad Výhonem (mapa 1, lok. 1). V druhém případě se v kolekci nacházejí i prvky bohunicienu. Zbýlé polohy s doklady aktivit paleolitických lovců a sběračů nejsme v současné době schopni blíže datovat. Obecně lze konstatovat, že osídlení je koncentrováno na vyvýšených polohách s možností rozhledu do krajiny, což tehdejší populaci pravděpodobně poskytovalo určitou možnost kontroly prostoru.

Zemědělství do oblasti dnešní Moravy přináší kultura s lineární keramikou. Na katastru obce Podolí jsme našli řadu spíše menších dokladů osídlení z tohoto období. Na dvou místech v intravilánu obce jsou zachyceny sídlištní aktivity, stejně tak v širším okolí (viz mapa 2). Jedná se o drobné výzkumy, které však dávají představu o intenzivním využívání prostoru. Extraordinární lokalitu se podařilo během řady výzkumných sezón odhalit v obci Velatice pod nově vzniklou čtvrtí domků. Největší část této polykulturní lokality nalezneme v trati Široký a Padělky (mapa 2, lok. 5).¹²⁶ Prozkoumáno zde bylo několik set sídlištních jam a dlouhých nadzemních kúlových domů, přičemž velmi důležitou informací byla přítomnost příkopu (potenciálně kombinovaného s lehčí palisádou) obepínajícího celé sídliště. Velatické naleziště se tak zařadilo k šesti dalším potvrzeným ohrazeným lokalitám z období starého neolitu nalezeným na území České republiky. Tento objev je pro naše poznání a pochopení fungování tehdejší společnosti velmi důležitý.¹²⁷ V rámci širšího regionu se zatím jedná o největší prozkoumané a zdokumentované sídliště z této epochy.

Z katastru obce Podolí pochází i menší kolekce keramiky kultury s vypíchanou keramikou získaná při povrchovém sběru. Doklady o přítomnosti této archeologické kultury jsou cenným poznatkem.

S následnou lengyelskou kulturou, která představuje předěl mezi neolitem a eneolitem, můžeme spojit dvě sídlištní polohy. Jedna leží na katastru Podolí a v tuto chvíli zde evidujeme pouze menší osídlení (mapa 2, lok. 7). Druhou nalezneme v podobném prostoru jako ohrazenou osadu z období lineární keramiky (mapa 2, lok. 8) v trati Široký. I v tomto případě se jedná o několik sídlištních jam a můžeme zde sledovat kontinuitu osídlení dané polohy.

Pro čistě eneolitické období máme z dané oblasti téměř kontinuální doklady osídlení. Podařilo se nalézt doklady přítomnosti jordanovské kultury. V poloze Široký byly prozkoumány dva objekty z tohoto období (mapa 2, lok. 11). Na každém z katastrů byla nalezena jedna lokalita kultury nálevkovitých pohárku, podle dostupného materiálu zřejmě z baalberského stupně jejího vývoje. Na lokalitě V Hlavách

(mapa 2, lok. 12) se podařilo objevit i doklady metalurgie a tím se toto naleziště zařadilo mezi nejstarší u nás zdokumentované lokality, na kterých bylo pracováno s kovem.

S určitým otazníkem je přítomnost badenské kultury, která byla snad rozpoznána v jedné ze sídlištních jam v trati Široký. Bezpečně je naopak potvrzená přítomnost mladoeneolitické jevišovické kultury z téže polohy. Zde se podařilo identifikovat jevišovickou keramiku z kulturní vrstvy. Podobné nálezy jsou pro nás taktéž cenné, protože v archeologickém materiálu nemají zdaleka tak časté zastoupení.

Až dosud se v již analyzovaných obdobích objevovaly prakticky výlučně pouze pozůstatky sídlišť. To se mění v závěrečné fázi eneolitu. V této době evidujeme naopak pouze pohřebiště, a to především patřící kultuře se šňůrovou keramikou. Celkem máme šest různých poloh, kde se vždy našel jen jediný hrob. Za bližší zmínku stojí mohyla kultury se šňůrovou keramikou, která byla objevena a prozkoumána během odhalení mohyly Žuráně z doby stěhování národů a byla zřejmě první dlouhodobě viditelnou strukturou v této krajině.

Povedlo se zachytit i část pohřebiště kultury zvoncovitých pohárů (mapa 2, lok. 22). Všechny tři zdokumentované hroby byly žárové a je možné, že tvořily součást větší nekropole, která se nachází pod novou zástavbou rodinných domků.¹²⁸

Osídlení ve starší době bronzové, respektive v době bronzové, bylo velmi výrazné. Představuje asi 40 % evidovaných lokalit za celou dobu vývoje lidských aktivit. Celkem evidujeme sedm lokalit, na nichž se podařilo nalézt doklady sídlištních aktivit ze starší doby bronzové. Jednoznačně nejvýraznější a velmi důležité je sídliště v poloze Příčný (mapa 3, lok. 3). Zde bylo během několika výzkumů prozkoumáno únětické sídliště, které tvořily stovky sídlištních jam a náleželo k němu i pohřebiště s minimálně 48 hroby (mapa 3, lok. 10). Je otázka, zda s touto polohou souvisí i menší pohřebiště zjištěné několik set metrů severovýchodním směrem od dané polohy (mapa 3, lok. 9). Jedná se o čtyři předklasické hroby, které by datováním lokalitě Příčný odpovídaly. V každém případě se jedná o velmi důležitou lokalitu pro studium starší doby bronzové s ohledem na její rozsah i téměř monokulturní charakter, jen velmi ojediněle se zde setkáme s pozůstatky jiných období. Kromě toho známe ještě dvě menší nekropole z obou katastrů.

Ve střední době bronzové je intenzita osídlení v archeologickém záznamu nižší. Celkově se podařilo zachytit tři sídliště, a to obvykle s jedním objektem. Pouze v poloze Široký (mapa 3, lok. 14) bylo postupně prozkoumáno více jam z tohoto období, známe i dvě menší pohřebiště.

Výrazně vyšší počet sídlišť i pohřebišť evidujeme v období kultury popelnicových polí, a to již v její starší fázi reprezentované velatickou kulturou. Doklady osídlení

126 REBROŠOVÁ a kol., pozn. 6, s. 57–84.

127 Ibid., s. 62.

128 KOS, pozn. 42.

buď ve formě sídlištních objektů, nebo kulturní vrstvy máme z osmi různých poloh (viz mapa 3). K nim přísluší i pět pohřebišť. Tento stav koresponduje s poznatky ze sousedních katastrů a není náhoda, že se na katastru Velatic nalezla i eponymní bohatá mohyla, která celé toto období definovala. Poměrně intenzivní osídlení pokračuje i na začátku 1. tisíciletí v podobě tzv. podolské kultury. Známe čtyři sídliště a čtyři pohřebišť (viz mapa 3), přičemž klíčové a eponymní je to z polohy Malé Pole, Palouk (mapa 3, lok. 34). Prozkoumáno z něj bylo takřka 150 hrobů a celkově se odhaduje, že jde o pouhou jednu čtvrtinu původního počtu. Lokalita byla bohužel objevena poměrně brzy a úroveň dokumentace nebyla nejpreciznější, respektive její následné laboratorní zpracování nebylo provedeno důsledně. To vedlo k revizním výzkumům J. Říhovského, který dokázal získat materiál z dalších devíti hrobů a alespoň částečně doplnit naše znalosti o této klíčové lokalitě.¹²⁹

Osídlení z pozdní doby bronzové se plynule transformuje do období halštatu, a ačkoliv máme méně dokladů o sídlištních i pohřebních aktivitách než v předchozích obdobích, i zde není pochyb o tom, že oblast hrála pro tehdejší společnost důležitou roli. Podolí i Velatice leží blízko Moravského krasu, kde se nacházejí poměrně snadno přístupné zdroje železa, a s novým materiálem, jenž významně ovlivnil budoucí vývoj regionu, získala tato oblast na důležitosti.¹³⁰

Poměrně překvapivé je velmi slabé osídlení v mladší době železné (laténu). Okolní katastry přitom poskytly docela bohaté doklady laténských sídlišť i pohřebišť.¹³¹

Z doby římské evidujeme zatím nálezy převážně z mladšího stupně, především z jeho samotného závěru. Poměrně často se v materiálu objevuje jiříkovická keramika spojená s nedalekou obcí, na jejímž území byla poprvé rozpoznána a definována. Celkem máme doklady tři sídlišť a jednoho pohřebiště (viz mapa 4). S následným obdobím stěhování národů se pojí jedna z nejznámějších archeologických památek na Moravě vůbec – mohyla Žuráň. Tato uměle navršená nekropole vznikla jako místo posledního odpočinku významných příslušníků germánských elit.¹³² Kromě ní evidujeme kostrové pohřebišť z tohoto období z polohy Zadní Půllány (mapa 4, lok. 16).

V raném středověku je oblast již kontinuálně osídlena a nacházíme doklady starohradištní aktivity reprezentované sídlišti i pohřebišti. Období Velké Moravy, respektive spíše závěru jejího trvání, je spojené především s nálezy kostrových pohřebišť a jedné středohradištní polozemnice. Poměrně velkou měrou je zastoupen mladohradištní vývoj (především z 11. století), který už může do značné míry předznamenávat zárodky dnešních vsí (viz mapa 5). Doklady o sídelních aktivitách máme

z katastru Podolí i Velatic a ve Velaticích byla nalezena menší nekropole. Vrcholně středověké osídlení už plně koresponduje s intravilány dnešních obcí a podařilo se zdokumentovat a prozkoumat několik struktur datovaných od 13. do 15. století.

Zajímavým momentem na předmětných katastrech je prakticky kontinuální osídlení od počátku zemědělského pravěku po starší dobu bronzovou. Především období eneolitu bývá velmi často značně torzovité, případně chybí úplně. Ani v tomto případě nemáme přítomnost lidí v některých etapách vývoje doloženou příliš intenzivně, ale alespoň do určité míry je zastoupen i střední a mladý eneolit (badenská a jevišovická kultura). Doložená kontinuita osídlení je pro nás cenným poznatkem. Podobně jako v sousedních katastrech východně i jižně od daného prostoru i zde je poměrně hojný výskyt pohřbů kultury se šňůrovou keramikou, ačkoliv se jedná o solitérní pohřby.¹³³ Stejně tak platí jen velmi omezený výskyt dokladů osídlení kultury se zvoncovitými poháry. Ty jsou mnohem intenzivněji zastoupeny jižně na území Šlapanic a Bedřichovic.¹³⁴ Pokud trochu předběhneme chronologickou posloupnost událostí, je velmi zajímavým dokladem kontinuity paměti krajiny opakované využití návrší Žuráň pro pohřební aktivity. Nejstarší mohyla pochází z období šňůrové keramiky. Zřejmě zde byla patrná po staletí, protože k ní v pozdní době bronzové přibyla mohyla podolské kultury. Pomyslný vývoj nekropole byl završen v době stěhování národů o takřka 1500 let později, kdy zde byli pohřbeni příslušníci vyšší germánské šlechty. Je dokonce možné, že mohyly využili i první slovanští obyvatelé, neboť v jejím plášti byl zapuštěn snad žárový hrob z tohoto období.¹³⁵ Žuráň byl zcela jistě dominantním bodem, který hrál v krajině pro různá společenství důležitou roli, což se projevilo jeho opakovaným využitím jako nekropole situované na dominantní výšinné poloze.

Absence osídlení ze závěrečné fáze starší doby bronzové představuje další zajímavý moment. S podobnou situací se setkáme v nejbližších katastrech jižně i východně¹³⁶ a vede to k zamyšlení, proč postrádáme doklady přítomnosti věteřovské skupiny (s výjimkou dvou solitérních sídlištních jam). První variantou je chyba v determinaci archeologických nálezů a neschopnost rozpoznat věteřovské památky, neboť řada nalezišť je poměrně dlouho známá a pro objevitele v předválečném a poválečném období nemuselo být snadné správně definovat danou archeologickou kulturu. Nicméně z nových výzkumů pochází rovněž nemalé množství nálezů, a přesto je rozlišení věteřovské skupiny a jejích aktivit v tomto regionu vzácné. Druhý moment, který stojí za úvahu, je možnost výrazně delšího přežívání únětické populace v tomto regionu, či chceme-li větší rezistence při přejímání nových

129 ŘÍHOVSKÝ, Jiří. Revizní výzkum na pohřebišti podolské kultury v Podolí. *Přehled výzkumů 1974*. Brno: AÚ ČSAV Brno, 1985, s. 27–28.

130 KOS, pozn. 9.

131 HONS, pozn. 1, s. 93–94.; pozn. 2, s. 124.; pozn. 3, s. 96.

132 KOS, pozn. 9.

133 HONS, pozn. 1–3.

134 HONS, pozn. 3, s. 102.

135 AÚ AV ČR Brno, NZ č. j. 547/98.

136 HONS, pozn. 1–3.

výzdočných trendů keramické produkce. Tuto otázku bude dobré i nadále zkoumat a hledat na ni odpovědi.

Význam regionu od mladší doby bronzové po starší dobu halštatskou popsal velmi dobře P. Kos v publikaci *Santon. Příroda a historie* v kapitole věnované krajině kolem Santonu.¹³⁷ Zopakujeme pouze, že daná oblast hrála po dobu přibližně 800 let klíčovou roli ve vývoji tehdejší společnosti, ostatně obě lokality propůjčily své jméno dvěma kulturám, přičemž v těsném sousedství je i třetí eponymní lokalita – Horákov. Není náhoda, že signifikantní znaky těchto období se projevily právě v tomto regionu. Za povšimnutí stojí i fakt, že velká část velatických sídlišť má v blízkém perimetru do stovek metrů i pohřebiště (viz mapa 3). V podolské fázi osídlení pak sice rovněž evidujeme více pohřebních poloh, často rovněž situovaných do blízkosti osídlení, ale objevuje se zde velká nekropole u Podolí, ke které buď muselo náležet dosud nerozpoznané relativně velké sídliště, nebo mohla sloužit jako centrální pohřebiště pro více komunit v okolí. Je nesporné, že období kultury popelnicových polí a následná halštatská perioda představují díky hustému osídlení jeden z vrcholů lidské přítomnosti v tomto regionu nejen v lokálním, ale i v nadregionálním měřítku.

Poslední podrobnější poznámku věnujme mladohradištnímu osídlení. Ačkoliv postrádáme větší nekropoli podobného rozsahu jako například ve Šlapanicích,¹³⁸ najdeme zde řadu dokladů sídlištních aktivit z 11. století. Můžeme předpokládat, že pod současnou zástavbou je skryta řada podobných důkazů a s některými ještě staršími starohradištními a středohradištními nálezy můžeme sledovat kontinuitu osídlení v intravilánech dnešních vsí už bezmála 1 500 let.

ZÁVĚR

Oba katastry jsou z archeologického hlediska mimořádně hodnotné. Takřka 100 samostatných lokalit z různých období jejich význam jen podtrhuje. Ostatně oblast východně od Brna je archeologicky velmi bohatá. Navzdory tomu, že se jedná o intenzivně zemědělsky obdělávanou krajinu, jsme stále schopni získávat nová data, která jsou pro archeologii a poznání života v pravěku i středověku nesmírně přínosná. Je více než nezbytné snažit se ve spolupráci s místní komunitou i nadále zachraňovat a dokumentovat archeologické nálezy a zároveň tyto nálezy a jejich význam zprostředkovávat široké veřejnosti.

¹³⁷ KOS, pozn. 9.

¹³⁸ HONS, pozn. 1, s. 95.

Tabulka se souřadnicemi lokalit ve formátu WGS-84

ČÍSLO MAPY /OBDOBÍ	ČÍSLO A NÁZEV LOKALITY	VÁHA LOKALITY (1, 2, 3, 4)	SOUŘADNICE N	SOUŘADNICE E
1.	PALEOLIT			
	1. Velatice-Nad Výhonem	1	49.1912667	16.7158667
	2. Velatice-Velatické Vrchy	1-2	49.2086667	16.7564500
	3. Podolí-Nad Paloukem	2-3	49.1856306	16.7180481
	4. Podolí-Podolí III, Pod Žurání	1-2	49.1785814	16.7380631
	5. Velatice-Podsedičky	2-3	49.1914831	16.7505750
	6. Velatice-Velatice II, Velikonoce	2-3	49.1943158	16.7485922
2.	NEOLIT A ENEOLIT			
	1. Podolí-Podolí I	1	49.1848650	16.7037094
	2. Podolí-Na Paloucích	2-3	49.1880628	16.7206481
	3. Podolí-Nová Hora	3	49.1970094	16.7296947
	4. Podolí-ul. Dědina č. p. 113	1	49.1906872	16.7224339
	5. Velatice-Široký, Padělký	1	49.2007658	16.7495814
	6. Podolí-Pololány	3	49.1857206	16.7373336
	7. Podolí-Nad Paloukem	1	49.1867164	16.7169617
	8. Velatice-Nad Vážanama, Prostřední Velikonoce, Široký	1	49.1996103	16.7480536
	9. Podolí-č. p. 6	1	49.1898886	16.7273314
	10. Podolí-Příčný	1	49.1836197	16.6953494
	11. Velatice-Široký	1	49.2008556	16.7495814
	12. Podolí-V Hlavách	1	49.2002189	16.7402175
	13. Velatice-Široký, Padělký, Zahrádky	1	49.2000533	16.7486158
	14. Velatice-Široký	1	49.2008556	16.7495814
	15. Velatice-Široký	1	49.2008556	16.7495814
	16. Podolí-Žuráň	1	49.1796553	16.7382956
	17. Podolí-Čtvrť	1	49.1945542	16.7334883
	18. Velatice-Velatice II, Netroufalky	1	49.1987747	16.7546411
	19. Velatice-Velatice I, V Hlavách	3	49.1976978	16.7454917

	20. Velatice-Velatice III, Přední Půllány	1	49.1894414	16.7462986
	21. Velatice-Velatice IV, Zadní Půllány	1	49.1872647	16.7459553
	22. Podolí-Nad cihelnou	1	49.1900839	16.7147442
	23. Velatice-Padělky	2-3	49.2025139	16.7489742
3.	DOBA BRONZOVÁ			
	1. Podolí-Nad Paloukem	1	49.1867164	16.7169617
	2. Podolí-Malá Pole	1	49.1871764	16.7227639
	3. Podolí-Příčný (sídlště)	1	49.1829700	16.6986764
	4. Podolí-Podolí I	1	49.1848650	16.7037094
	5. Podolí-Pololány	3	49.1857206	16.7373336
	6. Podolí-ová Hora	3	49.1970094	16.7296947
	7. Velatice-Vinohrádky	1	49.1892675	16.7481225
	8. Podolí-Nad Paloukem/Malá Pole	2-3	49.1865947	16.7206136
	9. Podolí-U Kandie	1	49.1851150	16.7028789
	10. Podolí-Příčný (pohřebiště)	1	49.1829700	16.6986764
	11. Velatice-Prostřední Velikonoce – únětická kultura	3	49.1969406	16.7476225
	12. Podolí-Želov	1-2	49.1845550	16.7124119
	13. Podolí-V Hlavách	3	49.2008889	16.7429847
	14. Velatice-Široký	1	49.1997786	16.7504228
	15. Velatice-Prostřední Velikonoce – středodunajská mohylová kultura	3	49.1979922	16.7488886
	16. Velatice-Úzké	3	49.1990972	16.7459722
	17. Podolí-Příčný – střední až mladší doba bronzová	1	49.1832678	16.6977128
	18. Podolí-Hruška	1	49.1921914	16.7373036
	19. Podolí-Podolí III, Nad Paloukem	1	49.1864808	16.7181633
	20. Podolí-Nová Hora	3	49.1970094	16.7296947
	21. Podolí-Výhon	1	49.1911411	16.7150417
	22. Velatice-Široký, Padělky (velatická)	1	49.2010347	16.7491533
	23. Velatice-Vinohrádky (velatická)	1	49.1893797	16.7478392
	24. Velatice-Zadní Lány	3	49.1859156	16.7458006

	25. Podolí-Palouk, Želov	3	49.1861903	16.7174286
	26. Podolí-Čtvrtě	1	49.1945542	16.7334883
	27. Velatice-Velikonoce	3	49.1978100	16.7488133
	28. Velatice-Zadní Půllány	3	49.1859156	16.7458006
	29. Velatice-Domovní Vinohrady	1	49.1895928	16.7508025
	30. Podolí-ul. Výhon	1	49.1920411	16.7196011
	31. Velatice-Vinohrádky – podolská kultura	1	49.1893797	16.7478392
	32. Velatice-Široký, Padělky – podolská kultura	1	49.2008556	16.7495814
	33. Velatice-Prostřední Půllány	1	49.1874892	16.7505386
	34. Podolí-Malá Pole, Palouk	1	49.1865744	16.7199478
	35. Podolí-Žuráň	1	49.1796553	16.7382956
	36. Velatice-Domovní Vinohrady	1	49.1895928	16.7508025
	37. Velatice-Padělky	1	49.1895928	16.7508025
4.	DOBA HALŠTATSKÁ, LATÉNSKÁ A ŘÍMSKÁ A STĚHOVÁNÍ NÁRODŮ			
	1. Podolí-Nová Hora	3	49.1970094	16.7296947
	2. Velatice-Prostřední půllány	1	49.1881456	16.7515406
	3. Velatice-Široký – doba halštatská	1	49.2011133	16.7511436
	4. Podolí-Palouk – doba halštatská	1-2	49.1874019	16.7213256
	5. Podolí-Nová Hora, Čtvrtě	3	49.1962917	16.7313186
	6. Velatice-Padělky	3	49.1962917	16.7313186
	7. Velatice-Hrubé Velikonoce, Úzké	3	49.1979922	16.7488886
	8. Velatice-Vrchní Velikonoce, Podsečky	3	49.1927844	16.7472769
	9. Velatice-Široký – doba laténská	1	49.1865744	16.7199478
	10. Podolí-Palouky – doba laténská	1	49.1874019	16.7213256
	11. Podolí-Příčný	1	49.1829086	16.7019028
	12. Podolí-Hruška	1	49.1918322	16.7361019
	13. Velatice-Podseky	1	49.1882689	16.7530856
	14. Velatice-Zadní Půllány	1	49.1847403	16.7471911
	15. Podolí-Příčný, Podolí	1	49.1848650	16.7037094

	16. Podolí-Žuráň	1	49.1796553	16.7382956
	17. Velatice-Zadní Půllány	1	49.1874161	16.7473350
5.	RANÝ A VRCHOLNÝ STŘEDOVĚK			
	1. Velatice-Podseky	1	49.1882689	16.7530856
	2. Podolí-Želov	3	49.1865858	16.7189250
	3. Velatice-Široký	1	49.2008556	16.7495814
	4. Velatice-Široký, Padělký	1	49.2010797	16.7485364
	5. Podolí-Podolí IV	1	49.1880739	16.7282228
	6. Podolí-Malá pole	1	49.1871764	16.7227639
	7. Velatice-Široký, Padělký	1	49.1997786	16.7504228
	8. Velatice-Dům č. p. 96	1	49.1972267	16.7531006
	9. Podolí-Žuráň	1	49.1796553	16.7382956
	10. Velatice-Domovní Vinohrady	1	49.1895928	16.7508025
	11. Podolí-Nad Cihelnou	1	49.1900839	16.7147442
	12. Velatice-Zadní/Přední Půllány	1-2	49.1888858	16.7477639
	13. Velatice-Prostřední Velikonoce	1	49.1970978	16.7494956
	14. Velatice-Zadní Velikonoce	3	49.1977517	16.7483167
	15. Podolí-Za farou č. p. 286	1	49.1891567	16.7279653
	16. Velatice-Široký	1	49.2008556	16.7495814
	17. Velatice, dům č. p. 96	1	49.1972267	16.7531006

PRAMENY A LITERATURA

Nálezové zprávy dostupné v archivu AÚ AV ČR Brno:

Podolí (okr. Brno-venkov), NZ č. j. 401/46.

Velatice (okr. Brno-venkov), NZ č. j. 353/45.

Velatice (okr. Brno-venkov), NZ č. j. 168/46.

Velatice (okr. Brno-venkov), NZ č. j. 389/46.

Velatice (okr. Brno-venkov), NZ č. j. 1194/51.

Velatice (okr. Brno-venkov), NZ č. j. 796/52.

Velatice (okr. Brno-venkov), NZ č. j. 2895/52.

Velatice (okr. Brno-venkov), NZ č. j. 2801/56.

LUDIKOVSKÝ, Karel (Velatice, okr. Brno-venkov), NZ č. j. 4370/59.

PEŠKAŘ, Ivan. Podolí (okr. Brno-venkov), NZ č. j. 701/55.

POULÍK, Josef. Podolí (okr. Brno-venkov), NZ č. j. 1906/69.

POULÍK, Josef. Podolí (okr. Brno-venkov), NZ č. j. 547/98.

ŘÍHOVSKÝ, Jiří. (Velatice (okr. Brno-venkov), NZ č. j. 2810/59.

STAŇA, Čeněk. Velatice (okr. Brno-venkov), NZ č. j. 1357/59.

ŠEBELA, Lubomír. Velatice (okr. Brno-venkov), NZ č. j. 2308/17.

Nálezové zprávy dostupné v archivu ÚAPP Brno:

BERKOVEC, Tomáš. Velatice (okr. Brno-venkov), NZ č. j. 315/01, 2001.

KOS, Petr. Podolí, Malé Pole (okr. Brno-venkov), NZ č. j. 86/04, 2004.

KOS, Petr. Velatice, Široký (okr. Brno-venkov), NZ č. j. 184/06, 2006.

KOS, Petr. Velatice (okr. Brno-venkov), NZ č. j. 729/19.

BELCREDI, Ludvík a kol. *Archeologické lokality a nálezy okresu Brno-venkov*.

Brno: Okresní muzeum Brno-venkov, 1989.

BERKOVEC, Tomáš a WIESNEROVÁ, Petra. Středohradištní pohřebiště ve Velaticích, okr. Brno-venkov, *Pravěk. Nová řada*. 12/2002, Brno 2003, s. 319–343. ISSN 1211-8338.

HONS, David. Pravěké a středověké osídlení na katastrech obcí Šlapanice a Bedřichovice. In: *Sborník Muzea Brněnska 2020*. Brno: Muzeum Brněnska, 2020, s. 85–105. ISSN 2570-6349.

HONS, David. Pravěké, středověké a novověké osídlení na katastrech obcí Blažovice, Jiříkovice, Ponětovice a Prace. In: *Sborník Muzea Brněnska 2021*. Brno: Muzeum Brněnska, 2021, s. 115–136. ISSN 2570-6349.

- HONS, David. Pravěké a středověké osídlení na katastrech obcí Kovalovice, Pozořice, Sivice, Tvarožná a Viničné Šumice. In: *Sborník Muzea Brněnska 2022*. Brno: Muzeum Brněnska, s. 83–110. ISSN 2570-6349.
- KADERKOVÁ, Petra, KALA, Jiří a PARMA, David. Ohněm a kyjem. Další příklad násilných praktik starší doby bronzové. In: *Hroby, pohřby a lidské pozůstatky na pravěkých a středověkých sídlištích. Živá archeologie. Supplementum 3*. Hradec Králové, 2010, s. 223–233. ISBN: 978-80-254-8896-6.
- KALA, Jiří a PARMA, David. Podolí (okr. Brno-venkov). *Přehled výzkumů 52-1*. Brno: AÚ AV ČR Brno, 2011, s. 195–196. ISSN 1211-7250.
- KALA, Jiří a PARMA, David. Podolí u Brna (okr. Brno-venkov). *Přehled výzkumů 54-1*. Brno: AÚ AV ČR Brno, 2013, s. 186–187. ISSN 1211-7250.
- KOS, Petr. Neue Funde aus der Ausgrabung von Horákov, Podolí und Velatice (Bez. Brno-venkov). *Přehled výzkumů 1986*. Brno: Archeologický ústav ČSAV Brno, 1989, s. 108–109. ISSN 1211-7250.
- KOS, Petr. Osídlení Tvaroženského Santonu a jeho okolí od pravěku po raný novověk. In: KOLÁŘOVÁ, Draga, ed. *Santon. Příroda a historie*. Tvarožná, obec Tvarožná, 2008, s. 40–61. ISBN 978-80-903881-4-7.
- KOS, Petr. Podolí (okr. Brno-venkov). *Přehled výzkumů 42 (2000)*. Brno: Archeologický ústav AV ČR Brno, 2001, s. 139, 168–169, 240. ISSN 1211-7250.
- KOS, Petr. Podolí (okr. Brno-venkov). *Přehled výzkumů 46*. Brno: Archeologický ústav AV ČR Brno, 2005, s. 312. ISSN 1211-7250.
- KOS, Petr. Podolí (okr. Brno-venkov). *Přehled výzkumů 47*. Brno: Archeologický ústav AV ČR Brno, 2006, s. 148, 167. ISSN 1211-7250.
- KOS, Petr. Podolí (okr. Brno-venkov). *Přehled výzkumů 53-1*. Brno: Archeologický ústav AV ČR Brno, 2012, s. 152, 170–171. ISSN 1211-7250.
- KOS, Petr. Podolí (k. ú. Podolí u Brna, okr. Brno-venkov). *Přehled výzkumů 58-1*, Archeologický ústav AV ČR Brno, 2017, s. 196. ISSN 1211-7250.
- KOS, Petr. Podolí (k. ú. Podolí u Brna, okr. Brno-venkov). *Přehled výzkumů 58-2*. Brno: Archeologický ústav AV ČR Brno, 2017, s. 243. ISSN 1211-7250.
- KOS, Petr. Velatice (okr. Brno-venkov). *Přehled výzkumů 1997-1998*. Brno: Archeologický ústav AV ČR Brno, 1999, s. 203, 251. ISSN 1211-7250.
- KOS, Petr. Velatice (okr. Brno-venkov). *Přehled výzkumů 54-2*. Brno: Archeologický ústav AV ČR Brno, 2005, s. 286. ISSN 1211-7250.
- KOS, Petr. Velatice (okr. Brno-venkov). *Přehled výzkumů 49*. Brno: Archeologický ústav AV ČR Brno, 2008, s. 292, 303–304, 325, 452–453. ISSN 1211-7250.
- KOS, Petr. Velatice (okr. Brno-venkov). *Přehled výzkumů 51*. Brno: Archeologický ústav AV ČR Brno, 2010, s. 325, 361. ISSN 1211-7250.
- KOS, Petr. Velatice (okr. Brno-venkov). *Přehled výzkumů 54-1*. Brno: Archeologický ústav AV ČR Brno, 2013, s. 161–162, 194. ISSN 1211-7250.
- KOS, Petr. Velatice (okr. Brno-venkov). *Přehled výzkumů 55-1*. Brno: Archeologický ústav AV ČR Brno, 2014, s. 176, 215. ISSN 1211-7250.
- KOS, Petr a ŠMÍD, Miroslav. Ein Objekt der Trichterbecherkultur aus Velatice (Bez. Brno-venkov). *Přehled výzkumů 1989*. Brno: AÚ AV ČR Brno, 1993, s. 30–31. ISSN 1211-7250.
- KOS, Petr a ŠMÍD, Miroslav. Objev kultury nálevkovitých pohárů s doklady metalurgie mědi z Podolí, okr. Brno-venkov. *Pravěk. Nová řada*. Brno: ÚAPP, 2015, roč. 23, s. 57–76. ISSN 1211-8338.
- KUČA, Martin a ŠKRDLA, Petr. Velatice (okr. Brno-venkov). *Přehled výzkumů 48*. Brno: AÚ AV ČR Brno, 2007, str. 334. ISSN 1211-7250.
- MEDUNOVÁ, Anna. Nález kamenné sekery z Podolí (o. Brno-venkov). *Přehled výzkumů 1964*. Brno: Archeologický ústav ČSAV Brno, 1965, s. 27. ISSN 1211-7250.
- MLEJNEK, Ondřej. Podolí (k. ú. Podolí u Brna, okr. Brno-venkov). *Přehled výzkumů 57-1*. Brno: Archeologický ústav AV ČR Brno, 2016, s. 225. ISSN 1211-7250.
- OLIVA, Martin. *Encyklopedie paleolitu a mezolitu českých zemí*. Brno: Moravské zemské muzeum, 2016. ISBN 978-80-7028-470-4.
- OLIVA, Martin. Revize paleolitických lokalit z východního okolí Brna. *Přehled výzkumů 1984*. Brno: Archeologický ústav ČSAV Brno, 1987, s. 14–17. ISSN 1211-7250.
- PARMA, David. Podolí (okr. Brno-venkov), *Přehled výzkumů 47*. Brno: Archeologický ústav AV ČR Brno, 2006, s. 111. ISSN 1211-7250.
- PARMA, David. Podolí (k.ú. Podolí u Brna, okr. Brno-venkov). *Přehled výzkumů 48*, Brno: Archeologický ústav AV ČR Brno, 2007, s. 383, 503. ISSN 1211-7250.
- PARMA, David. Velatice (okr. Brno-venkov), *Přehled výzkumů 50*. Brno: Archeologický ústav AV ČR Brno, 2009, s. 302, 445. ISSN 1211-7250.
- PARMA, David. Podolí (k. ú. Podolí u Brna, okr. Brno-venkov). *Přehled výzkumů 60-1*. Brno: Archeologický ústav AV ČR Brno, 2019, s. 227. ISSN 1211-7250.
- PARMA, David. Podolí (k. ú. Podolí u Brna, okr. Brno-venkov). *Přehled výzkumů 61-1*. Brno: AÚ AV ČR Brno, 2020, s. 210. ISSN 1211-7250.
- PARMA, David. Podolí (k. ú. Podolí u Brna, okr. Brno-venkov). *Přehled výzkumů 63-1*. Brno: AÚ AV ČR Brno, 2022, s. 173. ISSN 1211-7250.
- PARMA, David a kol. Pohřebiště v Podolí u Brna a fenomén žárových hrobů mladší doby bronzové s rozměrnými jámami na Moravě. *Archeologické rozhledy*. Praha: AÚ AV ČR, 2016, roč. LXVIII, s. 291–332. ISSN 0323-1267.
- PROCHÁZKA, Alois, ČERVINKA, Inocenc Ladislav, ČERNÝ, František a SYNEK, Emanuel. Žárové pohřebiště u Podolí. *Pravěk*. Uherské Hradiště, 1910, roč. VI, s. 149.

- RAKOVSKÝ, Ivo a ŠMÍD, Miroslav. Slovanská chata z Velatic (okr. Brno-venkov). *Přehled výzkumů 1990*. Brno: AÚ AV ČR Brno, 1993, s. 92–93. ISSN 1211-7250.
- REBROŠOVÁ, Petra, KUČA, Martin, KOS, Petr a VOKÁČ, Milan. Výzkum osady kultury s lineární keramikou ve Velaticích (okr. Brno-venkov). *Acta Musai Moraviae. Scientes sociales*. Brno: Moravské zemské muzeum, 2012, roč. XCVII, č. 1, s. 57–84. ISSN 0323-0570.
- ŘÍHOVSKÝ, Jiří. Revizní výzkum na pohřebišti podolské kultury v Podolí. *Přehled výzkumů 1974*. Brno: AÚ ČSAV Brno, 1985, s. 27–28. ISSN 1211-7250.
- STLOUKAL, Milan. Nové nálezy únětických koster z Moravy. *Archeologické rozhledy*. Praha: Státní archeologický ústav, 1968, roč. XX, s. 238–244. ISSN 0323-1267.
- ŠKRDLA, Petr a kol. Podolí (k. ú. Podolí u Brna, okr. Brno-venkov). *Přehled výzkumů 54-1*. Brno: Archeologický ústav AV ČR Brno, 2013, s. 129. ISSN 1211-7250.
- VITULA, Petr. Vyškov (okr. Brno-venkov). *Přehled výzkumů 1993*. Brno: Archeologický ústav AV ČR Brno, 1997, s. 272–274. ISSN 1211-7250.

ELEKTRONICKÉ ZDROJE

- DRESLEROVÁ, Dagmar. CZAD – *Archeobotanical database of Czech Republic* [online]. [cit. 1. 5. 2023]. Dostupné z: <https://web.arup.cas.cz/czad/dating.php?!=cz>.